

**«O‘ZBEKISTON - XITOI: TARIXIY-MADANIY,
ILMIY VA IQTISODIY ALOQALAR RIVOJI»**

mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya
materiallari

16 noyabr 2024 yil, Toshkent

**“乌兹别克斯坦-中国：历史，文化，科学和经济关系发展”
国际学术研讨会**

2024 年 11 月 16 日

Материалы международной научно-практической конференции
**«УЗБЕКИСТАН-КИТАЙ: РАЗВИТИЕ ИСТОРИЧЕСКИХ,
КУЛЬТУРНЫХ, НАУЧНЫХ И ЭКОНОМИЧЕСКИХ ОТНОШЕНИЙ»**

Ташкент, 16 ноября 2024 г.

Proceedings of the international scientific conference
**«UZBEKISTAN-CHINA: DEVELOPMENT OF HISTORICAL,
CULTURAL, SCIENTIFIC AND ECONOMIC RELATIONS»**

November 16, 2024. Tashkent.

KBK

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2024 yil 2 martdagi 78-F sonli Farmoyishi va O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligining 2024 yil 10 martdagi 122-sonli buyrug'iga binoan 2024 yil 16 noyabr kuni tashkil etilgan **“O'zbekiston-Xitoy: tarixiy-madaniy, ilmiy va iqtisodiy aloqalar rivoji”** mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya materiallari. – T.,: TDSHU, 2024, 959 b.

Tuzuvchi va mas'ul muharrir: prof. A. Karimov

Konferensiya tashkilotchilari:

Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti

Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti huzuridagi Konfutsiy nomidagi o'zbek-xitoy instituti

Tashkiliy qo'mita:

prof. G.Rixsiyeva - rais

prof. A.Karimov

prof. S.Nasirova

dots. F. Xasanova

To'plam TDSPU Kengashi qaroriga ko'ra tasdiqlangan.

2024 yil 26 dekabr, 5-sonli bayonnoma.

Muallif fikri tahririyat nuqtayi nazaridan farqlanishi mumkin.

To'plamdan o'rin olgan maqolalarning saviyasi, sifati va ilmiy dalillarning haqqoniyligi hamda mazmuni uchun mualliflar mas'uldirlar.

ISBN

© Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti,

© TDSHU huzuridagi Konfutsiy nomidagi o'zbek-xitoy instituti

ЎЗБЕК ВА ХИТОЙ АДАБИЙ АЛОҚАЛАРИНИНГ РИВОЖЛАНИШИДА НАВОЙНИНГ ТУТГАН ЎРНИ

Жасур Зиямухамедов

*филология фанлари доктори, профессор,
Тошкент давлат шарқишунослик университети.*

Аннотация: Мақолада ўзбек ва хитой адабий алоқаларининг ривожланишида ўзбек халқининг буюк шоири ва мутафаккири Алишер Навоийнинг тутган ўрни, ХХР да Навоий ижодининг ўрганилиши, шоир асарларининг хитой тилига таржима қилиниши, таржима жараёнидаги муаммоларнинг бартараф этилиши борасида таҳлилий фикрлар баён этилган.

Калит сўзлар: *Навоий, адабий алоқалар, “Фарҳод ва Ширин”, мутафаккир, роман, таржима, маҳорат.*

Янги Ўзбекистоннинг Хитой билан адабий алоқалари айна дамда ривожланишнинг юқори босқичларига кўтарилди десак, мутлақ янглишмаган бўламиз. Хитой адабиётининг турли жанрларига хос бўлган асарларни ўзбек тилига таржима қилиш ва аксинча ўзбек адабиётининг турфа жанрларида ёзилган асарларни хитой тилига таржима қилиш, ҳамда уларнинг бадииятини илмий жиҳатдан тадқиқ этиш бугунги кунда ўзбек хитойшуносларимиз томонидан кагта қизиқиш ва зўр ғайрат билан амалга оширилмоқда. Ўзбек адабиётининг дурдона асарларини ҳам хитой тилига ўгириш масаласи борасидаги янги таҳлиллариимизни бошқа илмий мақолаимизда ёритамиз. Ҳозир эса биз буюк мутафаккиримиз ва шеърятимиз мулкининг султони Мир Алишер Навоий ижодининг Ўзбекистон ва Хитой адабий алоқаларининг ривожланишидаги алоҳида ўрни борасида фикр юритмоқчимиз. Барчамизга маълумки Алишер Навоийнинг дунёга машҳур “Хамса”си таркибига кирувчи беш дostonдаги иккинчи дoston “Фарҳод ва Ширин” деб аталиб, 1484 йилда ёзилган. Дostonнинг асосий қисми ўн иккинчи бобдан бошланади. Воқеалар Чин хоқонининг фарзандсизлиги ва унинг изтироблари тасвири билан бошланади. Чин хоқонининг илтижолари қабул бўлиб, Тангри унга бир ўғил инъом этади. Навоий гўдакнинг туғилишидан тортиб улғайишигача бўлган ҳар бир жараёни, жумладан гўдакка қўйилган исми ҳам алоҳида тасвирлайди.

Анга фарзона Фарҳод исм қўйди,

Ҳуруфи маъҳазин беш қисм қўйди.

Фироқу рашку ҳажру оҳ ила дард,

Бирор ҳарф ибтидодин айлабон фард. [Юсупова 2014: 5]